

CZU: 343.37

[https://doi.org/10.52277/1857-2405.2025.1\(72\).07](https://doi.org/10.52277/1857-2405.2025.1(72).07)

PARALELISMUL JURIDIC ÎN CAZUL INFRAȚIUNILOR DE SPĂLARE A BANILOR ȘI ÎMBOGĂȚIRE ILICITĂ

Dionisie SPÎNU,
master în drept, audient INJ,
candidat la funcția de procuror
<https://orcid.org/0009-0002-8838-1567>

SUMAR

În acest articol este analizat paralelismul juridic al infracțiunilor prevăzute de art. 243 alin. (1) lit. c) și art. 330² din Codul penal al Republicii Moldova. În această privință, s-a evidențiat problematica calificării acestor infracțiuni. Astfel, în practică, atunci când nu se pot distinge aceste infracțiuni, se aplică concursul de infracțiuni între spălarea banilor și îmbogățirea ilicită, fapt ce generează încălcarea principiului *non bis in idem*, consacrat în art. 7 alin. (2) din Codul penal. De asemenea, încadrarea juridică determină limitele acuzației, constituind o condiție esențială a dreptului la un proces echitabil, garantat de art. 6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

Cuvinte-cheie: proces echitabil, paralelism juridic, *non bis in idem*, spălarea banilor, îmbogățire ilicită, deținere, calificarea infracțiunilor, calitatea legii penale.

Introducere

Încadrarea corectă a faptei este importantă pentru asigurarea respectării drepturilor și garanțiilor legale ale persoanei acuzate, precum și pentru asigurarea aplicării corecte a legii în soluționarea cazului.

În funcție de încadrarea juridică a faptei săvârșite, se vor aplica anumite dispoziții legale referitoare la pedepsele prevăzute pentru infracțiunile respective, durata prescripției specifice sau alte măsuri judiciare. Prin urmare, procurorul are responsabilitatea de a analiza în mod corespunzător fapta săvârșită de persoana acuzată și de a formula încadrările juridice corecte în ordonanța de punere sub învinuire potrivit art. 281 din Codul de procedură penală [2].

De asemenea, partea apărării este îndrituită cu dreptul de a contesta sau a combate încadrările juridice formulate de procuror și de a argumenta

THE LEGAL PARALLELISM IN THE CASE OF MONEY LAUNDERING AND ILLICIT ENRICHMENT CRIMES

SUMMARY

This article analyzes the legal parallelism of offenses provided by Article 243 paragraph (1) letter c) and Article 330² of the Criminal Code of the Republic of Moldova. In this regard, the problematic qualification of these categories of offenses has been highlighted. Thus, in practice, when these offenses cannot be distinguished, a concurrence of offenses between money laundering and illicit enrichment is applied, which generates a violation of the principle of *non bis in idem*, established by Article 7 paragraph (2) of the Criminal Code. Furthermore, the legal classification of the act determines under which incrimination or offense the person accused of committing the act in question will be judged, constituting an essential condition of the right to a fair trial, guaranteed by Article 6 of the European Convention on Human Rights.

Key-words: fair trial, legal parallelism, *non bis in idem*, money laundering, illicit enrichment, possession, classification of offenses, quality of criminal law.

în favoarea unei încadrări mai blânde acuzatului. În final, instanța de judecată va examina cauza numai în limitele învinuirii formulate în rechizitoriul și va decide asupra încadrării juridice a faptei prin pronunțarea unei hotărâri judecătorești. Totodată, încadrarea juridică corectă a faptei este esențială în cadrul procesului penal, deoarece determină modul în care va fi judecată persoana acuzată și care vor fi consecințele juridice ale acțiunilor sale.

Analiză și dezbateri

Infrațiunea de spălarea banilor prevăzută la art. 243 alin. (1) lit. c) din Codul penal, poate înfățișa următoarea modalitate normativă: „*deținerea bunurilor de către o persoană care știe ori trebuia să știe că acestea constituie venituri ilicite*” [3]. Această „*deținere*” se referă la stăpânirea unui bun care provine din săvârșirea unei infracțiuni [1, p.125]. Bunurile pot fi deținute de făptuitor în mod ascuns sau deschis, inclusiv în conturi bancare, în portofele electronice, la domiciliul său sau prin intermediul unor terți etc.

Noțiunea de „*bunuri ilicite*” este definită în art. 3 din Legea nr. 308 din 22 decembrie 2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, referindu-se la bunuri destinate, folosite sau rezultate, direct sau indirect, din săvârșirea unei infracțiuni, orice beneficiu obținut din aceste bunuri, precum și bunuri convertite sau transformate, parțial sau integral, din bunuri destinate, folosite sau rezultate din săvârșirea unei infracțiuni și beneficiul obținut din aceste bunuri [10].

Conform art. 132¹ din Codul penal, prin bunuri, în sensul art. 106, 106¹, 243 și 279, se înțeleg mijloace financiare, orice categorie de valori (active) corporale sau incorporale, mobile sau imobile, tangibile sau intangibile, precum și acte sau alte instrumente juridice sub orice formă, inclusiv în format electronic ori digital, care atestă un titlu ori un drept, inclusiv orice cotă (interes) cu privire la aceste valori (active) [3].

Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 109 din 07 noiembrie 2017, a stabilit că, „*fiind o infracțiune subsecventă (delictum subsequens), spălarea banilor are obiect material sau imaterial bunurile ce derivă din comiterea unei infracțiuni principale/predicat, față de care se aplică modalitățile normative ale faptei prejudiciabile prevăzute la articolul 243 din Codul penal. Altfel spus, deși are un caracter autonom, spălarea banilor are ca situație-premisă săvârșirea unei alte infracțiuni generatoare de venituri ilicite*” [6, § 31]. Cu alte cuvinte, caracterul autonom presupune că nu este necesar să existe o sentință de condamnare intrată în vigoare pentru a investiga infracțiunea de spălare a banilor.

De asemenea, în norma incriminatoare a infracțiunii de spălare a banilor legiuitorul nu specifică expres un scop special pe care îl urmărește făptuitorul. Totuși, Curtea Constituțională notează că, „*în contextul spălării banilor, făptuitorul trebuie să urmărească scopul de atribuire a unui aspect legal sursei și provenienței veniturilor ilicite, adică introducerii în circuitul legal a bunurilor despre care se știe ori trebuia să știe că acestea constituie venituri ilicite*” [6, §34].

În contextul infracțiunii de îmbogățire ilicită prevăzută de art. 330² din Codul penal, legiuitorul a stabilit „*deținerea intenționată, de către o persoană publică sau de către o persoană cu funcție de demnitate publică, personal sau prin intermediul unor terți, a bunurilor a căror valoare depășește substanțial mijloacele dobândite, dacă s-a constatat, în baza probelor, că acestea nu aveau cum să fie obținute licit*” [3].

Este important de subliniat că termenul „*deținere*” apare în conținutul articolelor menționate. De asemenea, în ambele infracțiuni, bunurile

trebuie să provină din săvârșirea unei fapte ilicite. Atât în cazul art. 243 (spălarea banilor), cât și în cazul art. 330² (îmbogățirea ilicită) din Codul penal, este necesară existența unei „*infracțiuni principale*”, care generează venituri ilicite. Totuși, în ceea ce privește infracțiunea prevăzută la art. 330² din Codul penal, legiuitorul nu specifică faptul că persoana care deține bunurile a avut intenția de a le introduce într-un circuit licit.

În plus, organul de urmărire penală oscilează între aplicarea art. 243 alin. (1) lit. c) din Codul penal care se referă la „*deținerea*” bunurilor infracționale, și art. art. 330² din Codul penal, care incriminează deținerea bunurilor de către o persoană publică sau de către o persoană cu funcție de demnitate publică, personal sau prin intermediul unor terți, a bunurilor a căror valoare depășește substanțial mijloacele dobândite, dacă s-a constatat, în baza probelor, că acestea nu aveau cum să fie obținute licit.

În situația în care bunurile sunt înregistrate pe numele unor terțe persoane, organul de urmărire penală ar putea reține că atribuirea dreptului de proprietate asupra unui bun mobil sau imobil către un terț ar avea scopul de a conferi un aspect legal sursei sau provenienței mijloacelor obținute din activități infracționale. Această stare de lucruri ar putea conduce la aplicarea unui concurs de infracțiuni între spălarea banilor și îmbogățirea ilicită, ceea ce reprezintă o încălcare a principiului *non bis in idem*, stabilit de art. 7 alin. (2) din Codul penal și art. 22 din Codul de procedură penală, situație în care o persoană este supusă de două ori urmăririi penale și pedepsei penale pentru una și aceeași faptă.

Astfel, art. 4 din Protocolul nr. 7 la Convenția Europeană stipulează că: „*Nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit penal de către jurisdicțiile aceluiași stat pentru săvârșirea infracțiunii pentru care a fost deja achitat sau condamnat printr-o hotărâre definitivă conform legii și procedurii penale ale acestui stat*” [12]. De asemenea, art. 14 alin. 7 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice stabilește că „*nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit din pricina unei infracțiuni pentru care a fost deja achitat sau condamnat printr-o hotărâre definitivă în conformitate cu legea și cu procedura penală a fiecărei țări*” [11]. Mai mult ca atât, dreptul în cauză derivă din art. 21 din Constituție, conform căruia „*orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale*” [4].

Finalmente, articolul 4 din Protocolul nr. 7 la Convenție trebuie să fie înțeles în sensul că inter-

zice urmărirea penală sau judecarea celei de-a doua infracțiune, în măsura în care aceasta decurge din fapte identice, în mod substanțial. Curtea Europeană a considerat că art. 4 din Protocolul nr. 7 trebuie interpretat ca interzicând urmărirea penală sau judecarea unei persoane pentru o a doua „infracțiune”, în măsura în care aceasta se bazează pe fapte identice sau fapte care sunt „în esență” similare celor care sunt la originea primei infracțiuni (a se vedea în acest sens: cauza *A și B împotriva Norvegiei (MC)*, 2016, pct. 79-82 și pct. 108) [13].

În această ordine de idei, nu putem trece cu vederea că prin sesizarea nr. 50g/2022 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 330² din Codul penal, ridicată de avocata Adriana Eșanu, în dosarul nr. 10-666/2022, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana, a fost ridicată problematica paralelismului legislativ dintre art. 243 alin. (1) lit. c) din Codul penal (în modalitatea normativă de „deținere” a bunurilor infracționale) și art. 330² din Codul penal [16]. Totuși, Curtea Constituțională a omis să se pronunțe asupra acestui capăt de neconstituționalitate (i.e. paralelism legislativ dintre infracțiunile prevăzute de art. 243 alin. (1) lit. c) și art. 330² din Codul penal al Republicii Moldova), urmare a adoptării Deciziei nr. 159 din 24.11.2022 [7].

Se observă, astfel, un paralelism legislativ care îngreunează considerabil aplicarea legii penale. Organele de urmărire penală, cât și instanțele judecătorești dotate cu aplicarea legii penale, se confruntă cu provocări semnificative, fiind nevoite să navigheze între multiple interpretări posibile cauzate de formulări ambigue și imprecise. Această ambiguitate nu afectează doar eficiența aplicării legii, ci și regimul sancționator, care ar trebui să fie clar, just și consecvent.

Curtea Constituțională, prin Hotărârea nr. 2 din 30 ianuarie 2018, a stabilit că „*legea trebuie să reglementeze în mod unitar, să asigure o legătură logico-juridică între dispozițiile pe care le conține și să evite paralelismele legislative, ce generează incertitudine și insecuritate juridică. Or, în procesul de legiferare este interzisă instituirea aceluiași reglementări în mai multe articole sau alineate din același act normativ ori în două sau mai multe acte normative*” [8, § 45]. Mai mult, în Hotărârea nr. 26 din 27 septembrie 2016, Curtea a reținut că „*la elaborarea unui act normativ legiuitorul trebuie să respecte normele de tehnică legislativă, pentru ca acesta să corespundă exigențelor de calitate*” [9, § 51].

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în cauzele *Silver și alții împotriva Regatului Unit* din 25 martie 1983 și *Manole împotriva Regatului Unit* din 02 august 1984, a stabilit trei condiții esențiale

pentru legalitatea unei legi: 1) accesibilitatea, 2) previzibilitatea, 3) claritatea [14; 15]. Astfel, testul preciziei legii impune ca aceasta, în cazul în care oferă o anumită marjă de discreție, să precizeze cu suficientă claritate limitele acestei marje.

Paralelismele legislative pot conduce la discrepanțe în aplicarea sancțiunilor, generând inechități și confuzii atât pentru cei acuzați, cât și pentru victime. În acest context, este esențial ca legislația să aibă o structură coerentă, care să asigure o legătură logică între dispozițiile sale. Acest lucru nu numai că facilitează o aplicare uniformă a legii, dar contribuie și la prevenirea abuzurilor și a arbitrarului din partea autorităților.

O legislație clară și bine structurată ajută, de asemenea, la întărirea încrederii publicului în sistemul juridic. Cetățenii trebuie să aibă certitudinea că legea este aplicată în mod egal și previzibil, ceea ce le protejează drepturile și interesele. De asemenea, clarificarea normelor legale poate reduce disputele juridice, contribuind astfel la un sistem de justiție mai eficient și mai accesibil.

În concluzie, pentru a evita confuziile și insecuritatea juridică, este imperativ ca legiuitorul să se concentreze pe crearea unor reglementări clare și coerente, care să prevină paralelismele legislative și să asigure un cadru juridic stabil, predictibil și echitabil pentru toți cetățenii. Astfel, previzibilitatea și claritatea constituie elemente *sine qua non* ale constituționalității unei norme, care în activitatea de legiferare acestea nicidecum nu pot fi omise.

Concluzii și recomandări

Ca rezultat al studiului efectuat, redăm *infra* următoarele concluzii și recomandări.

- 1) Pentru a asigura respectarea principiului legalității incriminării, legea penală trebuie să îndeplinească cele trei criterii fundamentale stabilite de Curtea Europeană a Drepturilor Omului: accesibilitatea, previzibilitatea și claritatea, astfel încât să protejeze cetățenii de acțiuni arbitrare ale autorităților și să permită o aplicare corectă și previzibilă a normelor.
- 2) Există un paralelism juridic evident între infracțiunile de spălare a banilor (art. 243 alin. (1) lit. c) din Codul penal) și îmbogățirea ilicită (art. 330² din Codul penal), paralelism derivat din modalitatea normativă – „deținerea”, ceea ce generează confuzie și dificultăți în aplicarea corectă a legii penale. Această ambiguitate afectează atât interpretarea normelor de către autoritățile de urmărire penală, cât și sancțiunile aplicabile, ceea ce poate conduce la încălcarea dreptului la un proces echitabil.

- 3) Aplicarea simultană a infracțiunilor de spălarea banilor și îmbogățire ilicită poate duce la încălcarea principiului *non bis in idem*, care interzice tragerea la răspundere a aceleași persoane pentru aceleași fapte. Astfel, este necesar un cadru legislativ clar care să prevină riscul dublei sancționări și să garanteze drepturile fundamentale ale persoanelor acuzate.
- 4) Pentru ca un sistem juridic să fie funcțional și să asigure drepturi și obligații clare cetățenilor, reglementările trebuie să fie formulate într-un mod unitar și coerent, astfel încât să elimine paralelismele legislative și să reducă incertitudinea. Conform jurisprudenței Curții Constituționale a Republicii Moldova și Curții Europene a Drepturilor Omului, accesibilitatea, previzibilitatea și precizia normelor sunt esențiale pentru respectarea principiilor fundamentale ale statului de drept. Este esențial ca legiuitorul să urmeze norme tehnice precise în procesul de elaborare a actelor normative, asigurând astfel o aplicare uniformă și corectă, iar atunci când sunt prevăzute marje de discreție, acestea să fie clar delimitate pentru a evita orice interpretări contradictorii sau abuzive.

Referințe bibliografice

1. Brînza S., Stati V. *Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol. II.* Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 1300 p.
2. Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Nr. 122 din 14 martie 2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 104-110. În vigoare din 12 iunie 2003.
3. Codul penal al Republicii Moldova. Nr. 985 din 18 aprilie 2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129.
4. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. În: *Monitorul Oficial*, 1994, nr.1. În vigoare din 27 august 1994.
5. Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, adoptată la Roma la 04 noiembrie 1950, ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr.1298 din 24.07.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr.54-55.
6. Decizia Curții Constituționale nr. 109 din 07 noiembrie 2017 de inadmisibilitate a sesizării nr. 138g/2017 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 243, alineatul (1) literele a) și c) din Codul penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18 aprilie 2002 (spălarea banilor). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 58-66.
7. Decizia Curții Constituționale nr. 159 din 24 noiembrie 2022 de inadmisibilitate a sesizărilor nr. 50g/2022, nr. 55g/2022, nr. 84g/2022, nr. 104g/2022 și nr. 123g/2022 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 330² din Codul penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18 aprilie 2002 (îmbogățirea ilicită). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2022, nr. 394-400.
8. Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 30 ianuarie 2018, privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din art. 10 pct. 4 din Legea nr. 845-XII din 3 ianuarie 1992. <https://www.constcourt.md/ccdocview.php?tip=hotariri&docid=646&l=ro> (vizitat 03.02.2025).
9. Hotărârea Curții Constituționale nr. 26 din 27 septembrie 2016 a unor prevederi din Legea nr.142-XVI din 26 iunie 2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 416-422.
10. Legea cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului. Nr.308 din 22 decembrie 2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 58-66. În vigoare din 23 februarie 2018.
11. Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, deschis spre semnare de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 16 decembrie 1966, la New York, ratificat de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 214-XII din 28.07.1990. În vigoare pentru Republica Moldova din 26 aprilie 1993 <https://www.ohchr.org/sites/default/files/ccpr.pdf> (vizitat 06.02.2025).
12. Protocolul nr. 7 adițional la Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, deschis spre semnare la 02 mai 1996, ratificat la 24 iulie 1997, în vigoare pentru Republica Moldova din 01 decembrie 1997 <https://www.echr.coe.int/european-convention-on-human-rights> (vizitat 05.02.2025).
13. Speța A și B împotriva Norvegiei (MC), hotărârea din 15.11.2016. <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-168972> (vizitat 31.01.2025).
14. Speța Silver și alții împotriva Regatului Unit, hotărârea din 25.03.1983. <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-62134> (vizitat la 29.01.2025).
15. Speța Manole împotriva Regatului Unit, hotărârea din 02.08.1984. <https://hudoc.echr.coe.int/fre/?i=001-57533> (vizitat 29.01.2025).
16. Sesizarea nr. 50g/2022 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 330² din Codul penal, ridicată în dosarul nr. 10-666/2022, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Cio-cana. https://www.constcourt.md/public/ccdoc/sesizari/50g_2022.04.08.pdf (vizitat 07.02.2025).